

Den artiga blomman

RAOUL ISEBORG

Parnassia palustris är det ståtliga ve-
tenskapliga namnet på slätterblomman.
Gramen parnassi (= gräset från Parnassen)
kallades den av romarna. Artnamnet *palustris*
syftar på att den gärna växer i kärr.

Denna vita blomma kan ibland vara
vackert rosenröd av en tät rödprickighet.
Tyvärr går den med nöd och näppe att hitta i
min socken (= Grödinge), dess växtmiljö är
nästan utrotad.

Blomman har fem handflikiga "stami-
nodier", dvs ombildade ståndare, som
fungerar som nektarkörtlar. Foderbladen är
också fem, skenbart radiära, men ett av
foderbladen är något större än de andra.

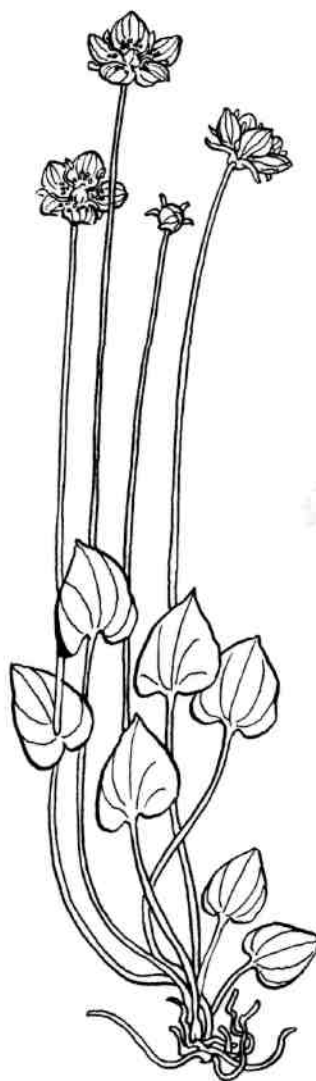
När blomman öppnar sig är de riktiga
ståndarsträngarna korta. De sträcker sig så
småningom en efter en med början på den
ståndare som sitter mitt för det större
foderbladet. Ståndaren böjer sig mot det ännu
outvecklade fruktämnet och trycker sig hårt
däremot, sträcker sig och böjer sig utåt. Så
kommer nästa ståndare och gör likadant. Först
när alla ståndarna gjort detta utvecklas
märket.

Fröna är små och sprids med vind eller
vattenströmmar. I fröna finns ett luftrum som
omger grodden. Fröet blir därför lätt och kan
transporteras långa sträckor.

Det finns två former av slätterblomma, en
med 18 kromosomer i sydligaste Sverige och
södra Svealand. Den andra formen växer i
norra Svealand, Norrland och på Sydsvenska
Höglandet och har 36 kromosomer. Den förra
finns i hela den tempererade zonen ned till
Nordafrika i söder.

Arten sammanfördes av äldre förfat-

Slätterblomma

Teckning Britt-Marie Hallbert

tare ofta med blåsippan och kallades då för *Hepatica alba, flos hepaticus*. Enligt signaturläran ansågs den därför verksam mot leversjukdomar. Den är så vitt känt inte giftig, men har något besk smak och är svagt adstringerande (= sammandragande).

"Kokadt i dricka, brukas det på landet ... mot halsbränna", säger Dybeck på 1800-talet. Vidare berättar han att "landflickorna begagna kronbladens saft till ögonvatten, särdeles i Värmland, men inte endast såsom medel mot svaghet i ögonen, utan äfven och förnämligast i den öfvertygelsen att desam-

ma kunna förskönas".

På 1600-talet var det svenska namnet lefvergräs eller hvit lefverblomma. Rudbeck d ä föreslog år 1685 namnet rosengräs och Olaus Bromelius tyckte att parnassi blomma passade bra. Slåtterblomster förekom först hos Linné 1745 och slåtterblomma nämndes av Wahlbom 1750. Bladformen gav upphov till namnen hjertblomster och Jungfru Marie hjerta. Liljeblad kallade växten för hårdnacker år 1798. Den hette visil i Bohuslän och flenört i Västmanland. Sist i raden av namn är slåttervisil i Neumanns flora år 1901.

